

Főtitkári jelentés
a Magyar Bibliatársulat Alapítvány
alapító egyházainak 2020. december 8-i online gyűlése számára

1. Általános megjegyzések

A 2020-as esztendőt valószínűleg sokáig úgy fogjuk emlegetni, mint amelyben a világjárvány megállította és átalakította az általunk eddig ismert civilizációt, maszkot rakott minden arcra és két lépéssel eltávolította egymástól még a családtagokat is. Mint a háborús dokumentumfilmekben, két méterre egymástól sorban állunk az üzletek előtt, éjszaka kijárási tilalom miatt a rokonokat sem látogatjuk, és ha belépünk valahová, már eszünkbe sem jutni kezét fogni senkivel. Egész iparágak álltak le részben vagy teljesen, és emberek százezreinek kellett csak Magyarországon kitalálnia, hogy ezentúl mit kell másképpen csinálnia ahhoz, hogy a maga és családja megélhetését biztosíthassa. Egyházaink életébe is eddig ismeretlen változásokat hozott a koronavírus-járvány. Tavasszal két hónapra leálltak az istentiszteletek az országban, és bár a nyáron újraindult a gyülekezeti élet, a lelkészek egybehangzóan arról beszélnek, hogy a gyülekezeti közösségeket lélekszámban és lelkiekben is megtépázta az, hogy a virtuális jelenlétre szorítkozott a hitélet. A Magyar Bibliatársulat egyelőre nem kényszerült arra, hogy bármelyik munkatársától megváljék, és ez talán már önmagában is örömhír. Sőt, miután nyilvánvalóvá vált, hogy a személyes érintkezés csatornáit bezárultak, a nyár elején felvettünk egy új, rész munkaidős kollégát, akinek a feladata kifejezetten az volt, hogy a digitális jelenlétünket és a közösségi médiában folytatott kommunikációnkat erősítse. Költségvetési okokból a státusát az ősztől már nem tudtuk fenntartani, de más formában továbbra is segíti ezen a területen a munkánkat.

A 2019-es, 70. évfordulás főtitkári jelentésében visszaemlékezve a közeli és távoli múltunkra, hálás szívvel emlegettem fel hivatali elődöm, Tarr Kálmán református lelkipásztor példás odaadását és három évtizedes hűséges munkáját a bibliamisszió, vagy ahogyan ő hívta, a „bibliaügy” területén. Akkor nem tudhattam, hogy a nyugdíjasként is aktív és a munkánkat továbbra is figyelemmel kísérő, értünk mindannyiunkért kitartóan imádkozó kollégánk és testvérünk Krisztusban ebben a különleges és kegyetlen évben elhagy minket. Egy imádkozó szívvel kevesebb lett, de hitünk szerint az Istenben elhunyt szentek seregében továbbra is nyomon követi mindazt, amit végzünk, és talán még hathatósabban tud közbenjárni értünk az Úr színe előtt. Főtitkári jelentésem függelékeként elolvashatják a testvérek azt a megemlékezést, amelyet a Confessio folyóirat kért tőlem Kálmán testvérünkről. Abban leírtam mindazt, amit ő jelentett nekem személyesen és szakmailag is, annál többet itt sem tudok leírni. A Biblia arra tanít, hogy adjunk hálát az életéért és szolgálatáért is, és az időelőttinek érzett távozása feletti szomorúságunkat oldja fel a boldog feltámadásba vetett reménység.

2. A MBTA szöveggondozó-revíziós munkájáról

2.1. 1908-as revideált Károli ortográfiai javítása

Régi adósságunk a mai magyar helyesírás szerint javított 1908-as revideált Károli Biblia kiadása. A tördelési munkák elkezdődtek, a Horvát Bibliatársulat munkatársa végzi, Galsi Árpád igazgató úr iránymutatásai alapján. Több külsős partner, magyarországi és határon túli tagegyházi kiadó is érdeklődött a szöveg felhasználásával kapcsolatban. Egyelőre még nem adtuk oda senkinek a felhasználási jogokat, hiszen elsőként mi szeretnénk megjelentetni.

2.2. Jelnyelvi bibliafordítás

A jelnyelvi fordítás munkálata, ha nem is zavartalanul, de tovább folyt ebben a rendkívüli esztendőben is. A munkacsoport új helyre költözött, és azután intenzív munkába fogott. Ennek köszönhetően az ApCsel fordításának jelentős része elkészült, valamint a munkacsoport távmunkában, a karantén alatt is elő tudta készíteni számos missziói szempontból fontos válogatott bibliai történet fordítását. 2020. márciusában, napokkal a tavaszi karantén bejelentése előtt a MBTA és a Kálvin Kiadó Bocskai úti székháza adott otthont a Bibliatársulatok Világszövetsége jelnyelvi workshopjának. Ezúttal a magyar jelnyelvi munkacsoport inkább csak vendég volt, mert a workshop igazi célcsoportja és résztvevője a Horvát Bibliatársulat jelnyelvi fordítócsoportja volt, az MBTA csak a helyszínt és a logisztikai támogatást biztosította az eseménynek. A jelnyelvi fordítás támogatását – bár szigorított feltételek mellett – továbbra is biztosítja az Amerikai Bibliatársulat, így a MBTA is tudta vállalni ebben az évben, és reményeink szerint a következőben is, hogy 3,5 millió forinttal hozzájárul a projekt dologi és személyes költségeihez, amelyek még jelentős részben a Baptista Egyháznál merülnek fel.

2.3. Ökumenikus bibliafordítás

Az ökumenikus bibliafordítás utolsó ülése 2020. március 16-án lett volna, erre azonban nem került sor a karantén miatt. A munka, amelyet egy ószövetségi és egy újszövetségi könyv próbafordításának elkészítése jelentett volna, sajnos érdemben az eltelt fél év alatt sem haladt előre, hiszen a folyamatot katolikus oldalról képviselő biblikus tanárok egyetemi leterheltsége is fokozódott az online oktatással, valamint a két egyetem, a Károli és a Pázmány akkreditációjával. Azt reméljük, hogy 2021-ben felvehetjük a fonalat.

2.4. Deuterokanonikus bibliai könyvek új kiadása

Az új deuterokanonikus bibliai könyvek szövegkiadása a jegyzetekkel együtt átesett a szakmai lektoráláson, két online szöveggondozó bizottsági ülésen fogadtuk el a végleges szövegeket. Már csak a kézirat korrektúrázása van hátra, és reményeink szerint 2021 első felében megjelenhet.

2.5. Fire Bible

A RÚF 2014 szövegével megjelenő pünkösdi magyarázatos Biblia már a nyomdában van, feltehetően 2021 húsvétján az olvasók kézbe vehetik. Ennek a kiadásnak a háttéréről a 2019. évi főtítkári jelentésemben részletesebben szóltam.

2.6. Újszövetségi és Ószövetségi szómutató szótár a honlapunkon

2020 márciusában felkerült fel a MBTA honlapjára (<https://bibliatanulmanyozas.bibliatarsulat.hu/>) Balázs Károly Újszövetségi szómutató szótárának online anyaga, majd ugyanez év őszén a teljes Ószövetség héber szómutató szótára. Mindkét anyag szabadon olvasható, kereshető, használható akadémiai és egyéni kegyességi célra is. A két szótár együtt teljes mértékben pótolja a konkordanciákat vagy a kereshető bibliai adatbázisokat, és ajánljuk mindenkinek, aki érdeklődik a Biblia eredeti nyelve és általában a bibliatanulmányozás iránt. Ebben a munkában Babits Antal és a Logosz Kiadó volt a partnerünk, a szakmai lektorálást a MBTA Szöveggondozó Bizottságának tagjai végezték.

3. A MBTA és a Kálvin Kiadó kiadói tevékenysége, bibliaterjesztése és a 2021-es kiadói terv

2019 végén, az alapítói ülésünkre jelentettük meg a „Csontjaimba rekesztett tűz” című ünnepi kiadványunkat. A kötet elsőként 500 példányban jelent meg, és 2020 első heteiben gazdára talált: tiszteletpéldányokat küldtünk a szerzőknek, a kuratórium tagjainak, kiemelt támogatóinknak, tageszélyházaink vezetőinek, a könyvtáraknak, egyházi és egyetemi gyűjteményeknek. Ezen kívül támogatóink és kértek példányokat, így utónyomásra is sor került, további 300 példányt nyomtattunk

belőle. Ebből még néhány példány maradt, igény szerint tudunk adni azoknak, akik jelzik ebbéli igényüket.

Ebben az évben jelent meg a férfiaknak tervezett bibliai szövegválogatásunk „Legyetek férfiak!” címmel. Második bibliai szövegválogatásunk témája az őszre tervezett, majd végül elhalasztott Budapesti Eucharisztikus Kongresszushoz, illetve az Evangélikus Egyház által meghirdetett „Úrvacsora évéhez” kapcsolódott, témája Jézus asztalközösségei és az úrvacsora. Címe: „Vele vacsorálok és ő énvelem”. Ez utóbbi kiadványunkat, amely a tavaszi karantén ideje alatt készült el, szerettük volna a fiatalok között is népszerűsíteni a Szélrózsa Evangélikus Ifjúsági Találkozón Erre a járványügyi korlátozások miatt nem kerülhetett sor, ezért kiküldtünk belőle egy-egy példányt a nagyobb egyházi és országos könyvtáraknak, egyházi vezetőknek és oktatási intézménynek, valamint a kurátorainknak.

2020 őszén jelent meg Sally Ann Wright: „Családi áhítatok a Bibliával” című könyvünk, amely az egész család számára, az év 365 napjára kínál egy-egy bibliai szakaszhoz kapcsolódó rövid áhítatot, imádságot és beszélgetéskezdő kérdéseket. Kiváló karácsonyi ajándékként is ajánlhatjuk az egész családnak.

Megjelent még az év során változatlan utánnomásban Varga Zsigmond „Újszövetségi görög-magyar szótár”-a, amelyet eddig generációk teológushallgatói és lelkipásztorai használtak, valamint az „Egyéves bibliaolvasó vezérfonal”, amellyel a kezdő bibliaolvasókat szeretnénk segíteni.

Az elmúlt héten jött ki a nyomdából a „Pontos. Természetes. Érthető – A bibliafordítás elmélete, gyakorlata és távlatai” című kötet, amely a MBTA főtítkárának 2019-ben megvédett habilitációs értekezését tartalmazza, átdolgozott formában.

A Kálvin Kiadó és a Harmat Kiadó együtt jelentett meg egy „Biblia – Neked” című fiataloknak szóló bibliakiadást, amelynek eredeti változata az angol bibliatársulat kiadása. Ebből a közös bibliakiadásból, amely a RÚF 2014 szövegét tartalmazza, a Kálvin Kiadó is terjeszt majd példányokat, és a MBTA is átvesz osztás céljából egy jelentősebb mennyiséget, hogy a fiatalok között és az oktatási intézményekben terjesszük.

Több Biblia utánnomásunk is volt ebben az évben, ezek közül talán kiemelném a „missziói” kartonált kiadású közép méretű RÚF Bibliánkhoz hasonló kivitelű, de nagyobb méretű kiadást, amely szintén a sztenderd kiadáshoz képest alacsonyabb áron (3800 ft) kapható. Bibliafogyásunk ebben az évben megérezte a pandémia hatását. A vevők és a könyvvásárok, gyülekezeti kiszállások elmaradását nem tudta egészen pótolni az internetes rendelés. Ha megnézzük a gyűlésünk anyagában megtalálható fogyási adatokat, akkor az látható, hogy a kiváló 2019-es esztendőhöz képest a 2020-as év bibliaterjesztése visszaesett a 2018-as szintre, vagyis az eddig természetes 10-15 %-os emelkedéshez képest ugyanilyen mértékű visszaesés figyelhető meg. Bár a 2020-as évnek még nincs vége, és a karácsony még előttünk van, a járványhelyzet ismeretében nem lennék annyira bizakodó, hogy azt reméljem, elérhetjük vagy meghaladhatjuk a múlt évi számokat.

4. A MBTA 2020-as programjairól

4.1. Református bibliavasárnap

Március első vasárnapja 116 éve bibliavasárnap a református egyházban. Ebben az évben különleges volt ez a vasárnap, hiszen sok gyülekezetben ez volt az utolsó nem online megtartott istentisztelet. Hagyományosan ennek az alkalomnak a perselypénze jelenti a MRE önkéntes tagegyházi hozzájárulását a bibliamisszióhoz. 2020-ban is Steinbach József püspök úrral, az MBTA ügyvezető elnökével közösen írtunk körlevelet és küldtünk ki bibliavasárnapi plakátot minden református egyházközségnek. A MBTA főtitékára Boldván szolgált igehirdetéssel és ebből az alkalomból interjút is adott a református félórának a Kossuth Rádióon.

4.2. Bibliaismereti versenyek

2020-ban szerveztük a 11. és 12. online bibliaismereti játékunkat. Úgy tűnik, hogy ez a kezdeményezés már állandó rangra emelkedett a MBTA programjai között. Ezt nem csak a versenyek sorszámai jelzik, hanem Istennek hála a jelentkezők száma is. Voltak kételyeink azzal kapcsolatban, hogy a karantén és a fiatalok számára is megterhelő home-schooling idején lesz-e igény erre a programra, de a jelentkezők létszáma látványosan cáfolta ezeket. A 11. versenyünk témája ez volt: „Közelebb Istenhez” (Isten megismerése, az isteni kinyilatkoztatás/kijelentés folyamata). A verseny 5 héten keresztül tartott: április 20—május 24. között. 186 jelentkezőnk volt, és 111-en helyes megfejtést küldtek be, ezzel részt vettek a sorsoláson. 12. játékunk témája ez volt: „Ne félj! – A félelem és az istenfélelem a Bibliában”. Ebben a játékban már 318-an regisztráltak, egyéni jelentkezők és 2-3 fős csapatok vegyesen, és 234 helyes megfejtés érkezett be. Ez a korábbi játékokat tekintve abszolút létszámrekord. A sikeres beküldők között a szokásosnál több, 20 nyertest sorsoltunk ki, ezúttal „házon belül”, online módon, a kuratóriumi tagok jelenléte nélkül. A nyertesek értékes könyvsomagokat kapnak, a résztvevők pedig személyre szóló Emléklapokat. Bibliaismereti versenyünk növekvő népszerűsége és a pozitív visszajelzések miatt abban gondolkodunk, hogy online bibliaismereti kurzust, bibliaiskolát is indítunk. Ennek előkészületeit megkezdjük.

4.3. A Bibliajázat facebook-oldalunk

Amint a jelentésem elején utaltam rá, a karantén időszaka és a visszaszorult személyes találkozások abba az irányba mutattak, hogy nagyobb hangsúlyt kell helyeznünk az online jelenlétre, elsősorban a közösségi médiára. Ennek érdekében felvettünk egy új rész munkaidős munkatársat is. Híreink és beszámolóink mindennapos gyakoriságúak lettek a Bibliajázat facebook oldalunkon. Azt reméljük, hogy ezen a felületen hatékonyan tudunk majd kommunikálni fiatalabb támogatóinkkal, és azokkal, akiket érdekel a bibliamisszió.

4.4. abibliamindenkie.hu

A bibliaolvasó honlapunk fejlesztésének az ügye hosszú ideig bizonytalan volt, de 2020-ban megkezdhetjük a próbaverzió anyagokkal való feltöltését. Ez a munka most is folyamatosan halad. Amint értékelhető mennyiségű jegyzetet, háttérinformációt tudunk feltölteni a bibliaolvasó oldalra, megkezdhetjük az új változat élesítését.

4.5. Bibliamúzeum

A Ráday utca 28. alatti Bibliamúzeum a Ráday Kollégium 2019-es leégése óta nem tudta a megszokott, és a megnyitása óta egyre magasabb szintű szolgáltatást nyújtani. 2020 nyarán megindultak az újjáépítési munkálatok. Azóta a Múzeum zárva tart, és most folynak az online üzemmódra való átállás előkészületei. A Múzeum igazgatója arról számolt be, hogy hamarosan elérhető lesz a kiállítási anyag online változata, virtuális túrák, segédanyagok a gyerekek és fiatalok számára, illetve talán a jövő év elejére a régen tervezett katalógus is megjelenhet. A MBTA által készített bibliafordítási és -terjesztési installáció jövője, amelyet a Múzeum megnyitása után készítettünk el a Múzeum bejárata előtti előtérben (mintegy 3 millió forint értékben), az átépítés miatt bizonytalanra vált, de tárgyalunk a belsőépítész tervezői csapattal, hogy valamilyen formában átmenthessük a megújult környezetbe is.

4.6. Bibliaosztásaink

Az Ausztrál Bibliatársulat által támogatott bibliaosztás 2020-ban utoljára valósulhat meg a korábban megszokott anyagi háttérrel. Ebben az évben a református és evangélikus középiskolákban határon innen és túl 5600 példány teljes Bibliát osztottunk szét, ezek kétharmadát a MBTA, egyharmadát a partneregyházaink finanszírozták. Missziói szempontból nagyon jól hasznosuló és a diákok, illetve pedagógusok által is várt bibliaosztásról van szó, amelyet kár volna megszüntetni pusztán azért, mert

az ausztrál támogatás kifogyott. Ezért a kuratórium döntött is arról, hogy saját forrásból is megpróbáljuk folytatni ezt a nagyszabású bibliaosztást.

4.7. Váradi Biblia

2021-ben lesz a Váradi Biblia 360. évfordulója, és ebből az alkalomból, valamikor az ősszel a kuratóriumunk egy kihelyezett ülést tervez Nagyváradon, lehetőség szerint konferenciával, előadásokkal, esetleg más kulturális programokkal kiegészítve. A nagyváradi egyházak is elkezdtek a szervezést egy megemlékezésre, ezért a kuratóriumunk egy szervezőbizottságot alakított, amely tartja a kapcsolatot a helyi szervezőkkel. Természetesen amíg nem látjuk a járványhelyzet biztos végét, a szervezés sok konkrétumot még nem tud felmutatni.

5. A MBTA 2018-as adománygyűjtő tevékenységéről

5.1. Gyermekistentiszteletek támogatása

2019 adventjében meghirdetett adománygyűjtő akciónk célja volt, hogy a tageszélyházi gyülekezetekben folyó gyermekmunkához nyújtsunk segítséget könyvek adományozásával. Mintegy 1.4 millió forintnyi támogatás érkezett erre a célra, amelyből 15 gyülekezet és további 15 egyházi fenntartású általános iskola munkáját tudtuk segíteni bibliatársulati gyermekkönyvekből összeállított ajándécsomagokkal.

5.2. A vizsolyi Bibliai Látogatóközpont támogatása

A 2020 pünkösdjén meghirdetett adománygyűjtő akciónk célja a vírushelyzet okozta lezárások miatt nehéz helyzetbe került vizsolyi Bibliai Látogatóközpont támogatása volt. Összesen 850.000 forint támogatás érkezett számlánkra, amelyet továbbítottunk Kovács Zsolt Levente nagytiszteletű úr és a Látogatóközpontot fenntartó vizsolyi egyházközség felé. A lekipásztor 2020. november 2-i levelében (amelyet közlünk a „Bibliánk” hírlevél új számában) így összegezte akciónk hatását: „Jelen helyzetünkben, pillanatnyilag minden téren krízis-enyhítés zajlik, ezért is nehéz bölcs stratégiával előállni pl. a gyülekezeti költségvetés elapadó forrásait látva... Ezért – ha lehet ilyet mondani, még nagyobb a hálánk, és kimondhatatlan hálával gondolunk azon testvéreinkre, akik e rendkívüli időkben számon tartják és fontosnak tekintik történelmi örökönkön ige hirdetői és bibliamissziós szolgálatainkat.”

6. A Bibliatársulatok Világszövetsége (United Bible Societies)

2020. január 14-17. között Isztambulban tartották a bibliatársulatok európai és közép-keleti találkozóját, amelyen 55 bibliatársulat vezetői gyűltek össze, hogy beszámoljanak egymásnak a bibliamisszió eredményeiről és kihívásairól. A helyszínválasztást az indokolta, hogy a Török Bibliatársulat 2020-ban ünnepelte fennállásának 200. évfordulóját. Erről a találkozóról részletesen beszámoltam a hírlevelünk 2020. pünkösdjén számában.

A UBS számára 2020 nagyon nehéz év volt, és a hosszútávú negatív hatások feltehetően csak ezután, a következő években lesznek érezhetőek. Globális szempontból a bibliatársulatok egyharmada olyan „sérülékeny” bibliatársulat, amely a testvérszervezetek, külső partnerek, egyházak, az erősebb bibliatársulatok támogatása nélkül önerőből, pusztán a bibliák eladásából nem tud fennmaradni. Ennek számos oka van. Részben a hagyományosan „gazdag” nyugati és északi bibliatársulatok anyagi gyengülése a szekularizáció hatásaként, másrészt a hagyományos könyv- és bibliakiadás sérülékenysége a digitális tartalmak előretörése miatt hátrányosan érintette a klasszikus könyvterjesztő modellt követő, fejlődő országokban működő bibliatársulatokat. E nehéz helyzet ellenére hálaadásra készítő tény, hogy 2015 és 2019 között a bibliatársulatok világszerte mintegy 200 millió teljes Bibliát terjesztettek, és mára világszerte 4 milliárd ember olvashatja anyanyelvén a teljes Bibliát. E

bibliafordítások 70%-a pedig a bibliatársulatok tevékenységének köszönhetően született meg. Csupán 2019-ben 34 millió dollárt fordítottak a bibliatársulatok bibliamissziós projektek megvalósítására. Ebből az összegből mintegy 800 projekt valósult meg 140 országban. A továbblépés lehetőségét és a források bővíthetőségét mutatja, hogy kb. 600 projekt nem kapott támogatást, és ezért nem indulhatott el, holott a missziói szükség és igény ott volt ezek mögött. Az anyagi nehézségek és forráshiány másik oldalán tehát egy elképesztően gazdag és hálára indító missziós munka és eredményesség látható. A Világszövetség vezető testületei ebben az évben nagyon sok energiát áldoztak arra, hogy az Egyesült Királyságban bejegyzett United Bible Societies Association-t jogilag és szervezetileg alkalmassá tegyék arra, hogy megfeleljen az országban a charity-szervezetekkel szemben támasztott egyre nagyobb elvárásoknak. Ezek többsége a transzparenciáról és a számon kérhetőségről szól. Ennek következményeként az általunk felhasznált, és az UBS-től származó támogatások (pld. jelnyelvi bibliafordításra) adminisztrációs terhe is érezhetően egyre nagyobb. Ezt tudomásul kell vennünk, és ennek megfelelően kell dolgoznunk nekünk is, ha igényt tartunk ezekre a támogatásokra.

A járványhelyzet miatt elmaradt a júniusban Dél-Afrikába tervezett UBS Roundtable (kerekasztal) konferencia, valamint a ghánai Világgyűlést is elnapolta a világszövetség vezetése 2021-ről 2023-ra. De egy olyan évben, amikor az olimpia és a labdarúgó Európa-bajnokság is elmaradt, ezek a változások már nem ráznak meg senkit. Tudomásul vesszük, és reméljük, hogy mielőbb újra találkozhatunk kollégáinkkal személyesen is. Ebben az évben 4 alkalommal vettem részt online ima-konferenciákon, amelyeken 40-50 fő részvétele mellett imádkoztunk a pandémia miatt meggyengült és a szolgálatukat ellátni nem vagy alig tudó bibliatársulatokért és a bibliamisszió világméretű szolgálatáért. Most meghirdetett adománygyűjtő akciónk is egy ilyen testvér-bibliatársulat, a horvát munkáját szeretné segíteni. Így szeretnénk mi is részt vállalni a bibliatársulatok kölcsönös, egymás iránti szolidaritásában.

Remélem, hogy a MBTA Alapító Gyűlésének tagjai, tagegyházaink megbízott képviselői elfogadják jelentésemet és ezzel a MBTA 2020. évben végzett munkáját is.

Dr. Pecsuk Ottó
főtitkár

A MBTA főtitkára egyéb fontosabb bibliatársulati programjai 2020-ben

2019. december 16. ökumenikus bibliafordítás megbeszélés
2019. december 17. találkozó Fabiny Tamás ev. püspökkel
2020. január 14-17. UBS EME főtitkár-találkozó (Istanbul)
2020. február 22. Istentisztelet az Élő Isten Gyülekezet csepeli templomában
2020. március 10. kuratóriumi ülés
2020. március 11-14. jelnyelvi bibliafordítás workshop
2020. május 11. MBTA számvizsgáló bizottság
2020. május 19. kuratóriumi ülés
2020. június 30. jelnyelvi bizottság ülés
2020. szeptember 1. Amerikai Bibliatársulat látogatása
2020. szeptember 16. szöveggondozó bizottsági ülés
2020. szeptember 22. kuratóriumi ülés
2020. szeptember 30-október 1. Szent Jeromos Konferencia PPKE HTK
2020. október 5. Televíziós felvétel
2020. október 28. jelnyelvi bizottsági ülés
2020. november 17. szöveggondozó bizottsági ülés
2020. november 23. online könyvbemutató
2020. november 27. bibliaolvasás konferencia, KRE BTK

FÜGGELÉK

In memoriam Tarr Kálmán
(1947-2020)

Ő maga biztosan nem engedte volna, hogy megemlékezést írjanak róla, mert az volt a meggyőződése, hogy az embert a cselekedetei minősítik. Úgy kell élni és dolgozni, hogy azt később ne kelljen kegyes frázisokkal értelmezni és minősíteni. Mint ebben is, mindenben az elvek embere volt, aki az elveket elsősorban önmagán kérte számon, és csak másodsorban másokon. Milyen ritka dolog! Mivel azonban ez nem a megszokott ethosz, sokan kemény embernek tartották és tartottak tőle. Először én is így éreztem, amikor a teológia elvégzése után közvetlenül kirendeltek mellé segédlelkészként a Kálvin Kiadóba. Aztán hamar rájöttem, hogy ez a „szigorúság” valójában egy belső tartás, amely nincs tekintettel a körülményekre és a kifogásokra, hanem következetesen a Biblia alapján állva közelít minden kérdéshez. Ez a szigorúság csak nekünk, ismerőseink, barátainak és munkatársainak volt szokatlan, mert egy olyan országban szocializálódtunk, ahol mindent és mindenek az ellenkezőjét meg lehet indokolni szubjektív indokok vagy „felsőbb érdekek” alapján. Ahol semminek, de főleg a kötelességszegésnek nincs következménye. Kálmán ezt nem tudta elfogadni, és nemtetszésének hangot is adott. Ez talán sokakat bántott és megbántott. Ennyit talán „szigorúságáról”. Az egyik legnagyobb bűnnek az 1Pt 4,15 („Közületek tehát senki se szenvedjen mint gyilkos, mint tolvaj, mint gonosztevő, vagy mint más dolgába avatkozó.”) alapján azt tartotta, ha valaki nem azzal foglalkozott, ami a dolga, hanem mások feladatába „okoskodott”. Meggyőződése szerint egy sokkal boldogabb, kiegyensúlyozottabb, hitelesebb, igeszerűbb és főleg áldottabb egyházban élnénk, ha mindenki próbálna azzal foglalkozni, amire karizmát kapott a Szentlélektől, és amire az egyházban külső elhívást, megbízatást nyert.

Ez a biblikus gondolkodás mindenben jellemző volt rá. Majd negyven éven át szolgálta a magyar nyelvű bibliafordítás, -kiadás és terjesztés ügyét, és ez a „külső elhívás” mély nyomot hagyott a habitusán. Bár lelkészcsaládból indult, mégis sokáig kereste a helyét, például orvosnak készült, míg végül megtalálta a lelkeszi hivatást. Édesapja is többfunkciós lelkipásztor volt, akinek gyülekezeti és közegyházi megbízatásai egyaránt voltak, és ez életmintát jelentett Kálmán számára is. Budahegyvidéki beosztott lelkeszi szolgálata (ahol Finta István felügyelete alatt például Cseri Kálmánnal is együtt szolgált) és a Felekezettudományi Intézetben eltöltött öt év után a Református Zsinati Iroda Sajtóosztályán dolgozott, 1978-tól annak osztályvezetőjeként. Erre később úgy emlékezett vissza, hogy könyv- és bibliaszerető emberként azt remélte, ott csak a könyvekkel kell majd foglalkoznia. Később fanyar humorával úgy emlékezett erre az időszakra, hogy a főnökeitől annyit kért, két dolgot ne bízjanak rá: emberek irányítását és pénzkezelést. Végül ideje nagyobb részét e kettővel való foglalatosság töltötte ki. A református könyvkiadás mellett Kálmán személyétől elválaszthatatlan még a magyar nyelvű bibliakiadás ügye, a Magyar Bibliatanács munkája. Ezen a szolgálati területén került kapcsolatba a Bibliatársulatok Világszövetségén keresztül számos nyugati testvérrel, akiktől sokat tanult, és akik szemében évtizedekig ő képviselte a Magyarországi Református Egyházat és a magyarországi ökumenikus munkát. Jellemző, hogy milyen sokra tartották a megbízhatóságát, a precizitását és a fáradhatatlan úgyszeretetét. Mert ezt a rendkívül összetett, felekezeti és kulturális is összetett világot ő is gyakran úgy nevezte összefoglalóan: bibliaügy. Ebbe minden beletartozott a Szentírás értelmezésétől, az ige hirdetésétől, a bibliafordításon és – kiadáson keresztül a Biblia terjesztéséig. Büszke volt arra, amiről nemzetközileg is évtizedekig ismert volt a Bibliatanács, majd 1992-től a Bibliatársulat, hogy költségvetés-arányosan Magyarországon készült és talált gazdára a legkevesebb pénzből egy példány Biblia. Ezzel is a jó sáfár bibliai elvárásának felelt meg. Ezt fontosabbnak tartotta, mint az üres ceremóniákat vagy a látványos eseményeket, amelyekre néha egyházainkban és még a bibliatársulatokban is számolatlanul tudjuk elkölteni azt a pénzt, amelyet a bibliaszerető emberek világszerte és – a bibliavasárnapi perselypénz

formájában – hazánkban is adakoztak. Amikor a 90-es években és a Szovjetunió összeomlása után a Bibliatársulatok Világszövetsége tucatnyi új bibliatársulatot hozott létre a „keleti blokk” országaiban, sok negatív tapasztalat után folyamatosan egyre szigorúbb pénzügyi ellenőrző rendszereket fogantatosított és kért számon a posztoszocialista országok bibliatársulatain. Kálmán ezt többször nehezményezte, és ezzel az elhíresült mondattal utasította vissza: „Én magyar református lelkész vagyok, nem értek a pénzügyekhez. Annyit tudok, hogy „ne lopj” és ez nekem bőven elegendő.” Ez a mondása még ma is szállóige a United Bible Societies berkeiben. A Bibliatársulat vezetésétől 2003-ban vonult vissza, de fél évig még ellátta ezt a feladatot, teljesen ingyen, csupán azért, hogy az utána megválasztott főtitkár ezalatt ledoktorálhasson. Az általa 1992-ben, a Sajtóosztály alapjain létrehozott Kálvin Kiadó vezetését 2009-ben adta át utódjának, és nagyon korán, 62 évesen nyugdíjba vonult. Sokan nem értették, nem értették ezt, mint ahogyan a tartózkodását sem, hogy nyugdíjasként még visszajárjon, vagy újabb feladatokat vállaljon. Ilyenkor mindig arra hivatkozott, hogy nagyon sok rossz példát látott arra, ahogyan a pozícióban lévő emberek egyé forrtak a pozíciójukkal, és abból nem tudtak időben visszavonulni. Ő annyira fontosnak tartotta a bibliamisszió és a református könyvkiadás ügyét, hogy amint megtalálni vélte az utódait, azonnal szabad kezet akart adni nekik, és formális-informális személyes vagy szakmai befolyását – nyugdíjasként – a minimálisra csökkenteni. Mindig azt mondogatta, hogy olyan sok nehézsége volt az erős akarátú és személyiségű főnökeivel, hogy megtanulta, hogyan ne bánjon majd a saját utódaival. Mivel azonban az „ügytől”, az ige szolgálatától és az egyházi könyvkiadástól nyilván nyugdíjasként sem tudott elszakadni lélekben és szellemben, ez az előre elhatározott távolságtartás nagyon nehéz lehetett neki – de ebben is az elvek embere maradt. Azt remélem, hogy a nyugdíjasként számára megadatott tizenkét év a családjának is jelentett némi kárpótlást azokért a hosszú évtizedekért, amelyekben Kálmán ezer százalékkal, teljes hűfokon és kizárólagosan az „ügy” szolgálatában állt.

Életpéldája úgy áll előttem, mint az igazi református, kálvinista lelkipásztoré, aki hitelesen mutatta fel nekem is, hogy lehet, sőt érdemes Isten dicsőségére élni és szolgálni. Amit szigorúságnak éreztem benne, az valójában a mifelénk szokatlan következetesség volt, hogy mindig érvényt szerezzen az „ügynek”, a református könyvkiadásnak, a Biblia terjesztésének, amelyek számára Isten országának megnyilvánulási területei voltak – a maga helyén. Hogy mennyire el tudta választani önmagát, a saját „dicsőségét” vagy érvényesülési vágyát attól a tisztségtől és megbízatástól, amelyben olyan hűségesen és szigorúan helytállt, az mutatta meg, ahogyan megvált ezektől a stallumoktól. Csendben és alázattal. A kapocs, amely megmaradt számára az utolsó pillanatig is – tudom, mert erről mindig beszélt, valahányszor találkoztunk – az imádság volt. Egyházáért, az ige terjedésért és értünk, akik mindebben még egy ideig tovább szolgálhatunk.

Pecsuk Ottó